

Клініко-соціальні паралелі та патогенетичні чинники алергодерматозів на територіях екологічного напруження

В.Г. Мищиряк*, гол. лікар, здоб.; **О.А. Бочарова****, доц., докторант

* Сумська обласна санепідстанція

** Сумський державний університет

ПОСТАВЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Згідно з даними, що опубліковані в “Доповіді про стан навколишнього природного середовища в Сумській області у 2000 році” [1], проблему “Навколишнє середовище і здоров'я людини” слід віднести до пріоритетних наукових напрямків дослідження, які мають велике соціально-економічне значення. Фактори екологічного напруження впливають як на загальну захворюваність, так і на зростання кількості дерматозів, що і є фрагментом планової науково-дослідної роботи кафедри дерматовенерології медичного факультету Сумського державного університету “Функціональний стан нейрогуморальних систем у хворих рецидивуючими дерматозами, комплексне їх лікування та вторинна профілактика рецидивів захворювань” (№ держреєстрації 0198V007720) та фрагментом планової науково-дослідної роботи Інституту дерматології та венерології АМН України: ОК 10.01 “Вивчити вплив соціально-економічних та екологічних чинників на захворюваність поширеними хворобами шкіри і розробка профілактичних заходів (епідеміологічне дослідження)” (№ держреєстрації 0101V001111).

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на численні дослідження з питань впливу різноманітних факторів екологічного напруження на показники здоров'я та захворюваності населення, ця проблема залишається актуальною, у тому числі з урахуванням почастищення випадків техногенно-аварійних ситуацій як в усьому світі, так і в Україні [2].

У Сумській області також може мати місце значний спектр можливих факторів, що впливають на стан екологічного напруження: складування відходів гальванічних виробництв, порушення в переробці та утилізації відпрацьованих ламп, що містять сполуки ртуті, можливість використання заборонених пестицидів, порушення їх зберігання та ін.

Так, у 2000 році в області виникло 2 аварійні ситуації під час неправильного поводження з небезпечними хімічними речовинами та небезпечними (токсичними) відходами. Крім того, відмічались випадки витікання нафти при крадіжках нафтопродуктів, що призвело до забруднення прилеглих територій (2400м² землі в районі свердловини № 481 Охтирського району, 1,9 га землі в районі села Андріївки Роменського району).

11 населених пунктів Шосткинського та Ямпільського районів Сумської області відносять до забруднених територій, що постраждали від аварії на ЧАЕС, відмічаються також окремі плями в Глухівському та С.-Будському районах. Взагалі Сумська область займає 8-ме місце в Україні за площею забруднених земель радіонуклідами (11,8 тис. га сільськогосподарських угідь та 15,5 тис. га лісів), в області проживає близько 60 тис. чоловік, які постраждали від аварії на ЧАЕС.

НЕВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ПРОБЛЕМИ

Більшість досліджень відносно впливу факторів екологічного напруження на показники здоров'я та захворюваності населення частіше усього стосуються регіональних проблем. В той же час недостатньо робіт, які розглядають ці проблеми у порівняльному аспекті, у тому числі і з позиції можливого впливу порушень нейрогуморальних систем на зростання захворюваності як взагалі [3 - 7], так і на алергодерматози [8]. Ще рідко розглядається можливість існування певних універсальних механізмів розвитку нейрогуморального дисбалансу з його впливом на патогенез алергічних захворювань шкіри.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою та завданнями дослідження є проведення паралельного аналізу показників смертності, народжуваності, істотного приросту у населення Сумської області (Україна) та Алтайського краю (Росія); з'ясування можливої ролі нейрогуморально-імунних порушень в розвитку алергодерматозів.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ. ОБҐРУНТУВАННЯ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

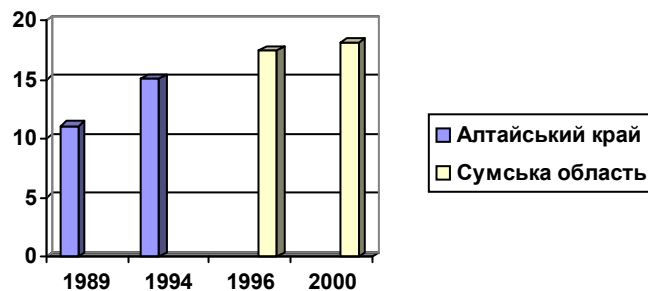
Для виконання мети та завдання роботи проведено порівняльний аналіз показників смертності, народжуваності, істотного приросту населення, які опубліковані у відповідних звітах по Сумській області та Алтайському краю. Крім того, у 140 хворих на алергодерматози (70 – з atopічним дерматитом, 70 – з неatopічною формою алергодерматозу) радіоімунним методом за допомогою стандартних реактивів фірм Amersham (Англія), INSTAR (США), ORIS (Франція), Pharmacia Diagnostigs (Швеція) вивчали рівні у крові ейкозаноїдів ПГЕ2, ПГF2 α , ЛТВ4, адренкортикотропного гормону - АКТГ, маркера ноцицепції субстанції Р – СР; фірми ProCon (Росія) методом ІФА вивчали показники цитокіну ІL-1 β .

Як свідчать дані, що наведені на рис. 1, між динамікою показників смертності (зростання) та народжуваності (зменшення) у Сумській області та Алтайському краї відмічаються загальні тенденції, які впливають і на показники істотного приросту (відповідно в Алтайському краї в 1989 р. - +1,4, в 1994 р. - -5,8, у Сумській області в 1996 р. - -9,1, в 2000 р. - -11,2).

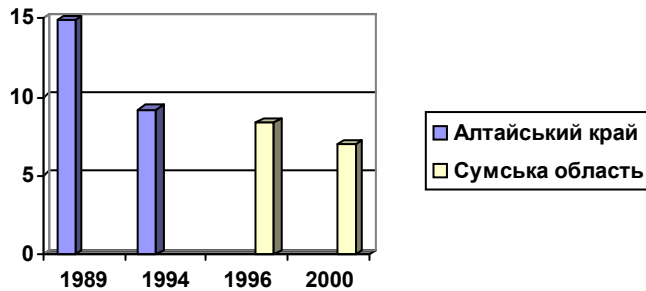
Згідно з даними Л.В. Гришиної та співавт. [2] саме між показниками здоров'я Алтайського краю та інших регіонів, де мали місце впливи факторів екологічного напруження (радіоактивного у поєднанні з техногенними), допустимо проводити статистично достовірні порівняння.

Це може залежати і від функціональних порушень в нейроендокринній системі хворих, що є тісно пов'язаною з імунною системою, і у цьому зв'язку передбачається навіть введення нового терміна про існування єдиної регулюючої системи організму – "нейроендокринно-імунна" [9], функціонування якої базується на міжклітинних взаємовідносинах з особливим значенням відповідних маркерів: цитокінів (імунна складова), нейропептидів (нейроендокринна складова), ейкозаноїдів (маркер запально-репаративного процесу, у тому числі алергічного генезу) [10].

Згідно з даними, що наведені на рис. 2, у хворих на алергодерматози відмічаються суттєві порушення "нейроендокринно-імунного контуру", причому має місце достовірна різниця показників у пацієнтів з atopічною та неatopічною формами захворювання: збільшення у середньому рівней ПГЕ2 відповідно у 5,5 та 4,4; ПГF2 α - у 1,9 та 1,5; ЛТВ4 – у 4,1 та 3,3; ІL-1 β - у 2,0 та 1,5; СР – у 3,6 та 3,1; АКТГ – у 2,1 та 1,7 разу.

а) смертність (на 1000 населення)

б) народжуваність (на 1000 населення)

Рисунок 1 - Порівняльна характеристика динаміки показників смертності та народжуваності у Сумській області та Алтайському краї

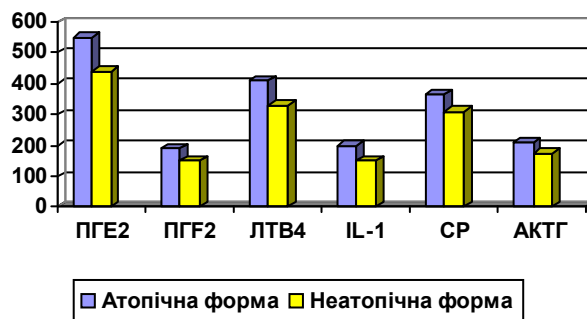

Рисунок 2 - Показники "нейроендокринно-імунного" контуру у хворих на алергодерматози (у відсотковому відношенні до норми – 100%)

ВИСНОВКИ. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Між показниками смертності, народжуваності та істотного приросту населення у Сумській області та Алтайському краї мають місце певні однакові тенденції. Це може бути обумовлено впливом не тільки факторів екологічного напруження, але й формуванням нейроендокринно-імунних порушень, які, зокрема при алергодерматозах, стають важливими патогенетичними чинниками захворювання. Це диктує необхідність запровадження у практику в системі обстеження населення сучасних методів радіоімунного та імуноферментного аналізів з метою виявлення та корекції порушень провідних регулюючих систем організму, що може вплинути і на поліпшення загальних демографічних показників.

SUMMARY

Neuroendocrinimmunol disorders are important pathogenic factors in genesis allergic dermatosis and influence for demographic index.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Сумській області у 2000 році. – Суми: Видавництво "Джерело", 2001. – 178 с.
2. Гришина Л.В., Сенникова Ю.А., Соловьева Н.Ю. и др. Цитокины Т-хелперов первого и второго типов в сыворотке жителей Алтайского края, подвергшихся радиационному воздействию в результате деятельности Семипалатинского полигона // Медицинская иммунология. – 2003. – Т. 5, № 3-4. – С. 434.
3. Ярилин А.А. Основы иммунологии. – Москва: Медицина, 1999. – 608 с.
4. Каплін М.М. Імунна система: фізіологія і патологія. – Суми: Видавництво СумДУ, 2002. – 133 с.
5. Кетлинский С.А., Калинина Н.М. Иммунология для врача. – Спб.: Гиппократ, 1998. – 156 с.
6. Змушко Е.И., Белозеров Е.С., Митин Ю.А. Клиническая иммунология: руководство для врачей. – СПб: Питер, 2001. – 576 с.
7. Дранник Г.Н. Клиническая иммунология и аллергология. – Одесса: Астропринт, 1999. – 604 с.

8. Бочаров В.А., Алавініх Муат, Тарнопольська С.М. та ін. Регуляторні фактори запально-репаративного процесу при хронічних рецидивуючих дерматозах // Український журнал дерматології, венерології, косметології. – 2003. - № 1(8). – С. 18-21.
9. Плейфер Дж. Наглядная иммунология. – ГЭОТАР „Медицина”, 2000. – 95 с.
10. Пальцев М.А., Иванов А.А. Межклеточные взаимодействия. – Москва: Медицина, 1995. – 225 с.

Надійшла до редакції 3 червня 2004 р.